

RAPORTTI
TUMMAVERKKOPERHOSSELVITYKSESTÄ
AITOVUOREN ASEMAKAAVAN
NRO 8508 ALUEELLA

Donna ID: 3 187 217

Johdanto

Tampereen Hyönteistutkijain Seura ry selvitti Tampereen kaupungin toimeksiannosta tummaverkkoperhosen mahdollista esiintymää Aitovuoren asemakaavan Nro 8508 alueella.

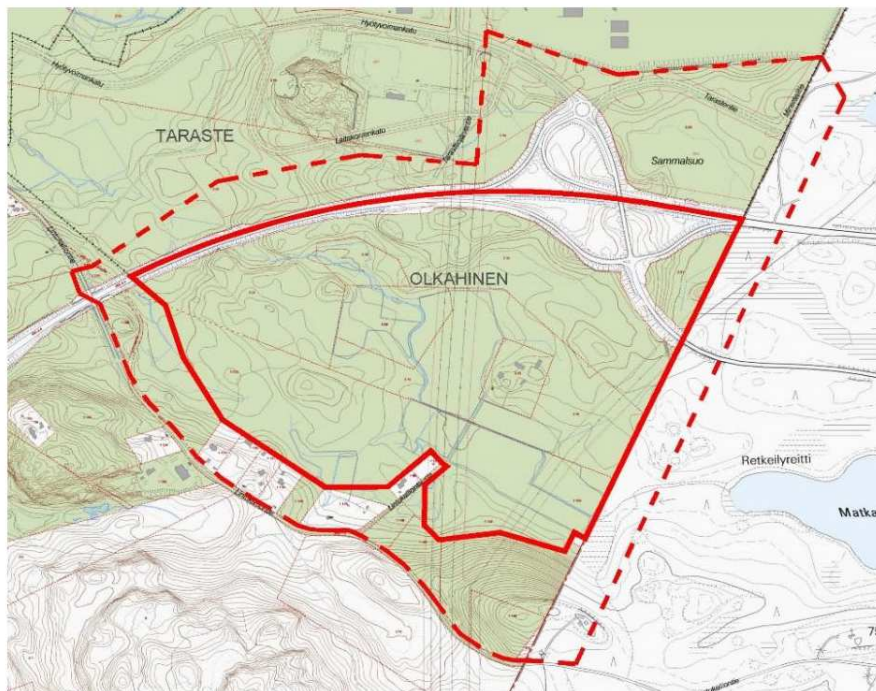
Selvityksessä oli tavoitteena raportoida seuraavat tiedot:

1. Tehdyt tummaverkkoperhoshavainnot kaava-alueella ja sen lähivaikutusalueella.
2. Lajin olemassa olevat ja soveltuvat elinympäristöt, sekä tummaverkkoperhosen ravintokasvin lehtovirmajuuren esiintyminen.
3. Lajin esiintymälle tärkeät siirtymäreitit.
4. Suosituksia huomioon otettavista asioista suunnittelussa sekä tietoa mahdollisista riskeistä ja uhkatekijöistä
5. Toimittaa niihin liittyvä kartta-aineisto.

Selvitys tehtiin maastokäynneillä, joilla katettiin kaava-alue ja lähivaikutusalue. Tummaverkkoperhosta havainnoitiin lajin lentoaikaan 1.6. - 15.7.2019. Lajin elinympäristöjä arvioitiin 1.5. - 31.8.2019.

Selvitysalue

Kaava-alue Nro 8508 sijaitsee noin 12 km koilliseen Tampereen keskustasta valtatie 9 eteläpuolella Tarastenjärven eritasoliittymän kohdalla. Kaava-alue rajautuu pohjoispuolelta valtatie 9 liikennealueeseen ja Tarasten asemakaavan 8475 rajaan, itäpuolelta Kangasalan kuntaan. Kaava-alueen pinta-ala on noin 60 hehtaaria. Kaava-alue on pääosin Haapakorven vanhan maatilán ympäristöä, jossa on metsää, pienialaisia peltoja ja niittyjä. Alueen pohjoisosassa on valtatie 9 ja Tarastenjärven eritasoliittymä. Kaava-alueen halki kulkee pohjois-etelä-suuntainen, noin 80 m leveä johtoalue, jolla kulkevat rinnakkain kaksi 110 kV:n ja 400 kV:n voimalinjaa. Toinen 400 kV:n voimajohtolinja haarautuu kaava-alueen eteläosassa Kangasalan suuntaan koilliseen. Alueen eteläpuolella kulkee Lintukallion yksityistie. Lintukalliontien varrella on omakotitaloja ja pienteollisuusyrityksiä.

Kartta 1. Selvitysalue. Asemakaavan 8508 osallistumis- ja arviointisuunnitelma.

Selvitysalueen kuvaus

Selvitysalue on suurelta osin kuivapohjaista kangasmetsää, jossa ei ole edellytyksiä tummaverkkoperhosen ravintokasvin lehtovirmajuuren esiintymiselle, eikä täten myöskään tummaverkkoperhoselle. Tummaverkkoperhoselle soveltuvia elinympäristöjä löytyy lähinnä Haapakorven vanhan maatilan ympäristöstä, jossa on pienialaisia käytöstä poistuneita peltoja ja niittyjä.

Selvitysalueen pohjoisreunaa sivuavan 9-tien piennaralueet ovat pääosin kuivapohjaista joutomaata, joka ei sovellu ravintokasville eikä perhoselle. 9-tien pohjoispuolella on joitakin kosteita painanteita ja ojanvarsia, joissa tummaverkkoperhosen on aikaisemmin esiintynyt, ja jossa myös lehtovirmajuurta esiintyy. Nekin alueet ovat tällä hetkellä pääosin liian umpeenkasvaneita perhosen elinympäristöiksi.

Vanhat tiedot tummaverkkoperhosen esiintymisestä alueella

Tampereen Hyönteistutkijain Seura on edellisen kerran selvittänyt tummaverkkoperhosen esiintymistä alueella vuonna 2008. Silloin alueelta havaittiin kolme tummaverkkoperhosen esiintymiselle olennaista aluetta sekä (ks. kartta 2):

- Soveltuva elinympäristö 4: eristynyt metsäniitty
- Soveltuva elinympäristö 5: laajan peltoalueen märkäpohjainen lohko
- Siirtymäreitti 9: peltoaluetta halkova oja.

Tässä tarkemmat kuvaukset alueista:

4. Tummaverkkoperhoselle soveltuva elinympäristö

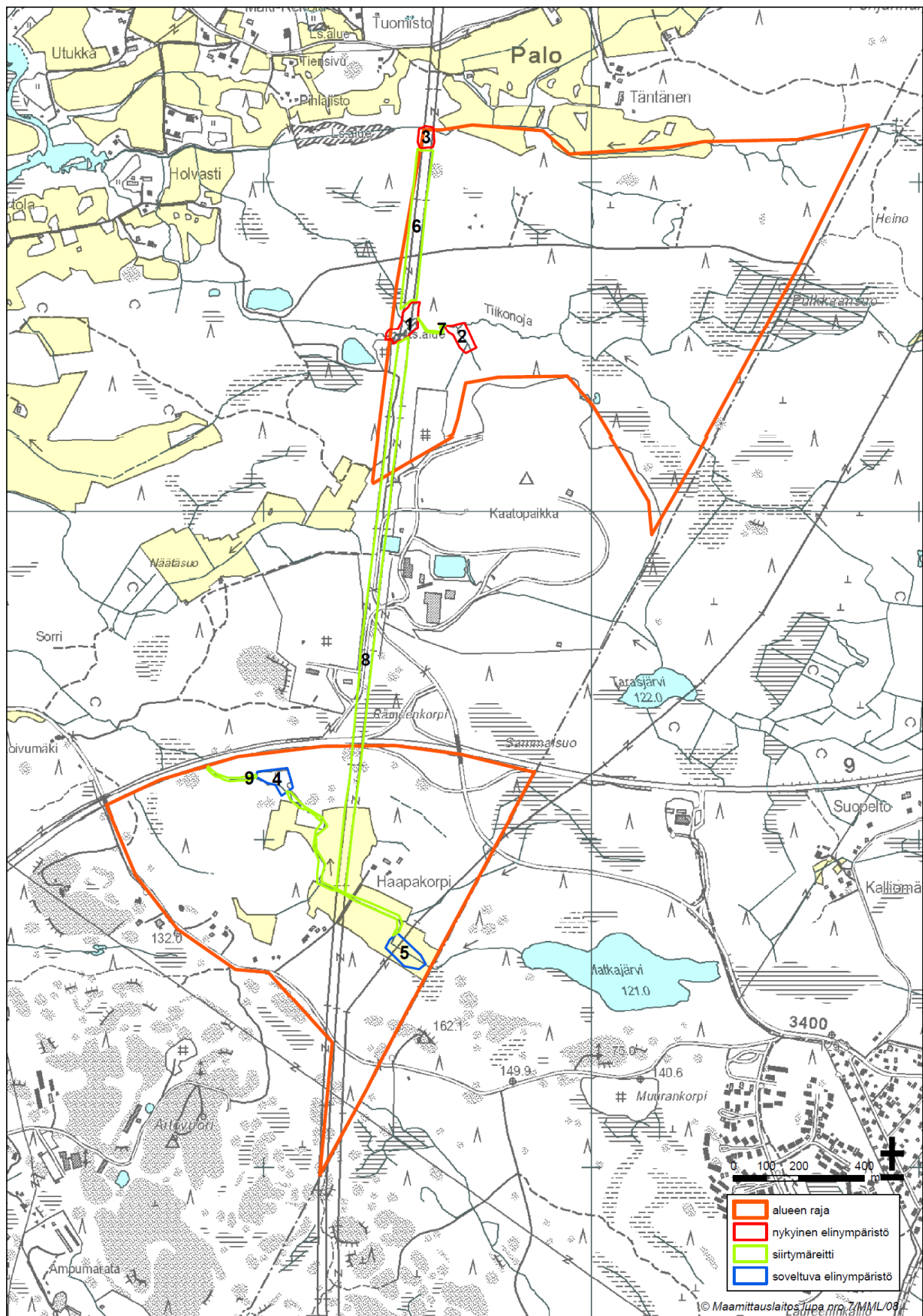
- Pieni tummaverkkoperhosesiintymistä eristynyt niitty
- Ravintokasvia kohtalaisesti
- Ei havaittuja yksilöitä 2008

5. Tummaverkkoperhoselle soveltuva elinympäristö

- Tummaverkkoperhosesiintymistä eristynyt hevoslaitumen itä-kaakkoisreuna, jota halkoo oja
- Ravintokasvia vähäisesti ja paikoittain ojan varressa
- Muut valtakasvit: ohdakkeet, suolaheinät ja mesiangervot
- Ei havaittuja yksilöitä 2008.

9. Tummaverkkoperhosen esiintymisen kannalta merkittävä yhdyskäytävä

- Haapakorven peltoaluetta halkova oja, joka olisi luonteva siirtymäreitti alueen niittyjen välillä, ja mahdollistaisi siirtymisen myös pohjoiseen, lajin esiintymäalueille 9-tien pohjoispuolella.
- johtaa 9-tien pohjoispuolella oleville perhosesiintymille (Näätäsuo ym.)
- toimii lentoa ohjaavana maastollisena elementtinä.

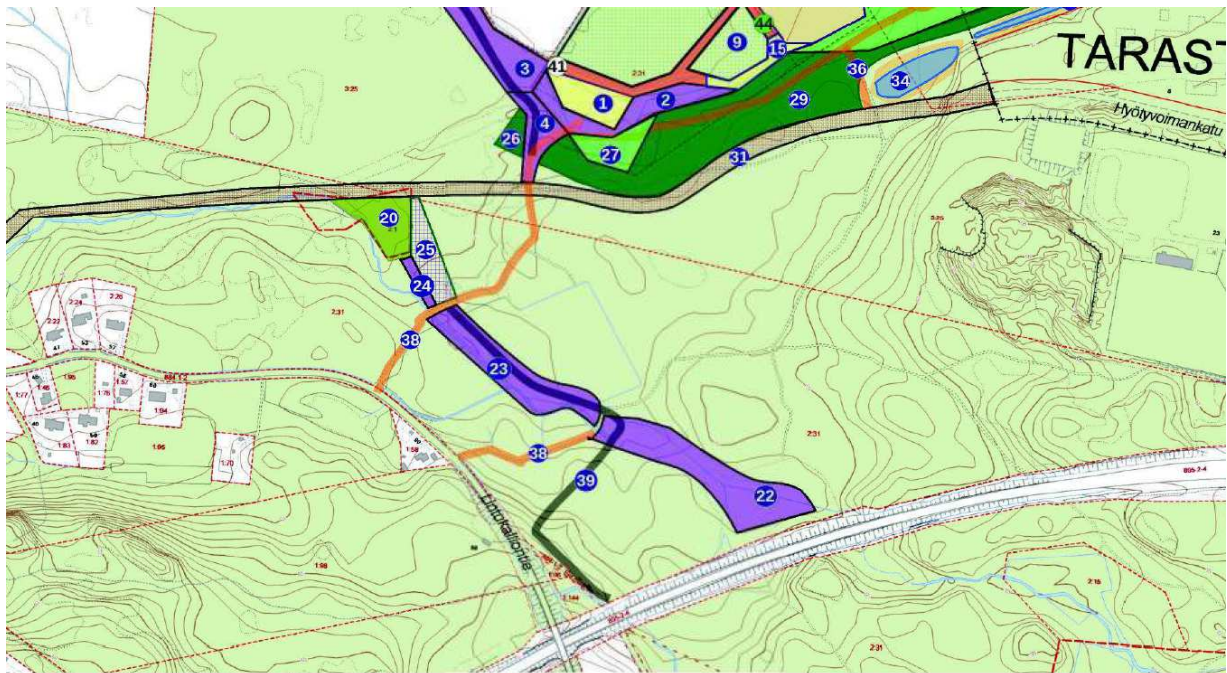

Karta 2. Tummaverkkoperhosen esiintymistä alueella vuonna 2008.
Tampereen Hyönteistutkijain Seura ry:n selvityksestä vuodelta 2008.

Vuonna 2015 Tampereen hyönteistutkijain seura teki 9-tien pohjoispuolisen, Tarastenjärven kaatopaikan läheisyydessä sijaitsevan Näätäsuon alueen hoitosuunnitelman tummaverkkoperhosen elinympäristöjen suojelemiseksi.

Suunnitelmassa on merkitty 9-tien pohjoispuolelle kunnostettava alue (ks. Kartta 3, lohkot 22 ja 23), josta on vielä 2000-luvun vaihteesta havaintoja tummaverkkoperhosesta. Lohkojen läpi kulkevan ojanvarren kunnostaminen avoimiksi metsäniityiksi voisi yhdistää tummaverkkoperhosen esiintymät tien molemmiin puolin. Suunnitelman mukaisia kunnostuksia ei ole kuitenkaan tehty, ja lohkot ovat tällä hetkellä umpeenkasvaneita, eivätkä siten tummaverkkoperhoselle olennaisia elinympäristöjä.

Laji esiintyy edelleen varsinaisella Näätäsuon alueella. Tällä hetkellä Näätäsuota voidaan pitää tummaverkkoperhosen esiintymän etelärajana Tampereella.

Kartta 3. Tummaverkkoperhosen elinympäristöjä ja siirtymäreittejä 9-tien pohjoispuolelta, selvitysalueen kohdalta. Tampereen Hyönteistutkijain Seura ry:n 2015 tekemästä suunnitelmasta "Tampereen Näätäsuon ja ympäristön hoitosuunnitelma tummaverkkoperhosen elinympäristöjen suojelemiseksi."

Havainnointi 2019

Selvitysalueelle tehtiin 3 havainnointikertaa, sekä yksi käynti valokuvausta varten. Havainnoija Tero Piirainen.

8.6.2019, klo 12 ->

- sää puolipilvinen, lämpötila 26°C

18.6.2019, klo 13 ->

- sää aurinkoinen, lämpötila 23°C

6.8.2019, klo 16 ->

- sää puolipilvinen, lämpötila 20°C

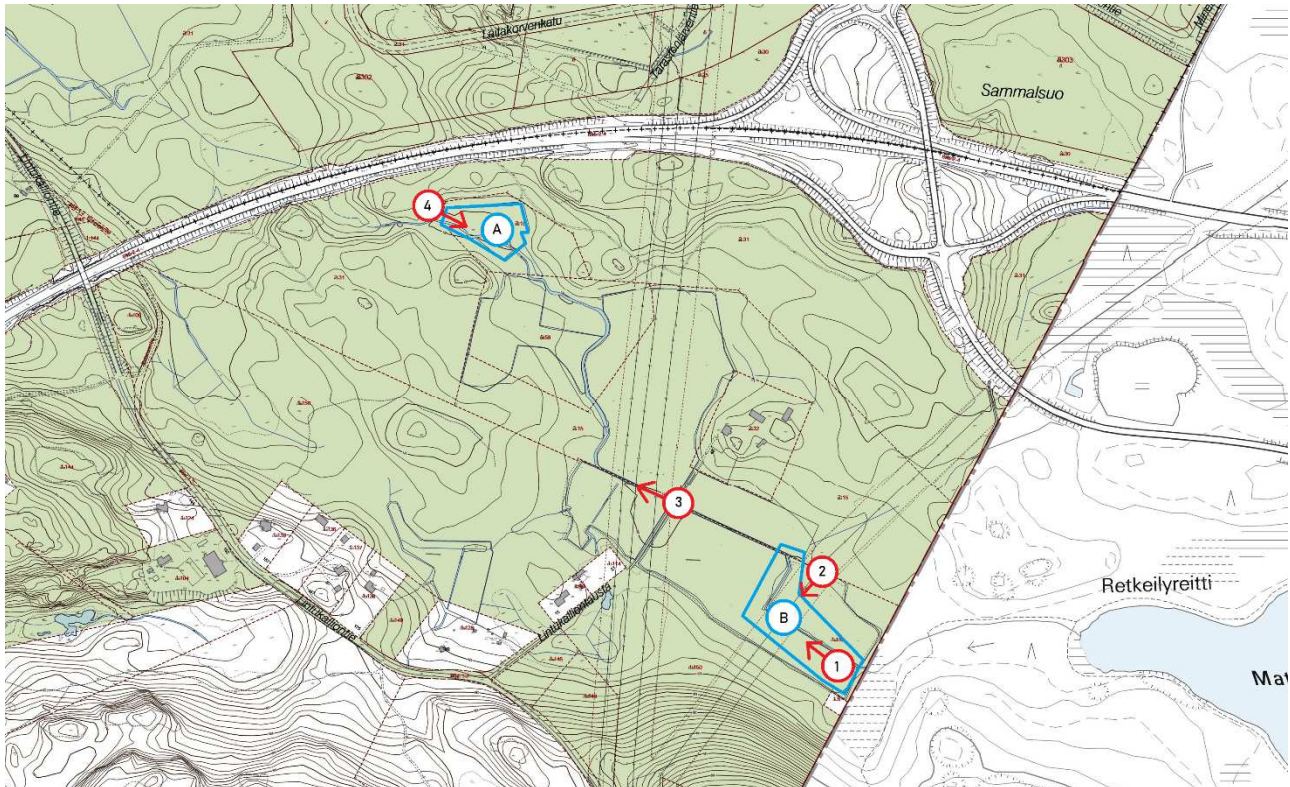
15.9.2019, kohteiden valokuvausta.

Tehdyt havainnot

Tummaverkkoperhosta ei havaittu selvitysalueelta vuonna 2019. Lajia ei oltu havaittu myöskään vuoden 2008 selvityksessä, joten on todennäköistä, että tummaverkkoperhonen ei esiinny selvitysalueella lainkaan.

Tummaverkkoperhosen kannalta olennaiset elinympäristöt ovat ennallaan verrattuna vuoden 2008 selvitykseen. Tummaverkkoperhosen ravintokasvia lehtovirmajuurta kasvaa alueella niukasti, mikä sekin viittaa siihen, että selvitysalueella ei ole merkitystä lajin esiintymisalueena.

Karttaan 4 on merkitty niityt A ja B, joilla kasvaa harvakseltaan tummaverkkoperhosen ravintokasvia lehtovirmajuurta.

Kartta 4. Sinisellä merkitty niityt A ja B, joilla kasvaa harvakseltaan tummaverkkoperhosen ravintokasvia lehtovirmajuurta. Numeroidut ympyrät viittaavat liitteen valokuviin, kuvaussuunta merkitty nuolella.

Mahdolliset toimenpiteet elinympäristöjen muokkaamiseksi tummaverkkoperhoselle soveliaammiksi

Tummaverkkoperhonen viihtyy kosteissa maastonkohdissa: niityillä ja ojien varsilla, joissa kasvaa sen ravintokasvia lehtovirmajuurta. Selvitysalueella mahdolliset toimenpiteet kannattaisi keskittää alueen pohjoisosaan, niitylle A ja sen läpi kulkevan ojan varrelle. Mahdollisia toimenpiteitä ovat:

- Niityn A raivaus avoimemmaksi, poistamalla rajatulta alueelta kaikki puusto ja pensaikko
- Niityn A läpi kulkevan oजारren raivaus avoimemmaksi, n. 5-10 metrin leveydeltä, jolloin ojan varteen muodostuu niittymäinen kaistale.
- Niityn A maan muokkaus auraamalla. Aurattuun kosteaan maahan leviää virmajuuri tehokkaammin kuin heinittyneeseen maaperään. Maaperässä on virmajuuren siemenpankkia, ja laji leviää myös siemenistä lähistön kasvillisuudesta, joten virmajuuren kylvämiselle ei ole tarvetta.

Niityn ja ojan varren raivauksesta (toimenpiteet A ja B) hyötyvät myös monet muut perhos- ja hyönteislajit, joten ne ovat joka tapauksessa suositeltavia. Maan muokkauksesta (toimenpide C) hyötty lähinnä lehtovirmajuuri, joten sitä ei voi pitää tässä tapauksessa tarpeellisena.

Yhteenveto

Selvityksen perusteella tummaverkkoperhonen ei esiinny selvitysalueella.

Tummaverkkoperhosen lähimmät esiintymät sijaitsevat Näätäsuolla. Selvitysalueen ja Näätäsuon välissä sijaitsevat metsät ja 9-tie muodostavat merkittävän leviämisesteen Näätäsuolta etelään päin.

Selvitysalueella esiintyy vain vähän tummaverkkoperhosen ravintokasvia lehtovirmajuurta, parilla kosteimmalla niittylohkolla. Ravintokasvia on niin vähän, että alueita ei voi pitää potentiaalisina lajin elinympäristöinä.

Tummaverkkoperhosen elinympäristövaatimuksia ei ole tarpeen ottaa huomioon alueen maankäytössä.

Raporttiin on mainittu joitakin toimenpiteitä, joilla voidaan muokata alueen pohjoisosan niityn alueetta ja sen läpi virtaavan ojan vartta lähemmäksi tummaverkkoperhoselle ja muille perhosille paremmin soveltuvaa elinympäristöä.

Lähteet

Tampereen Hyönteistutkijain Seura ry 2008: Tummaverkkoperhosen esiintyminen Aitolahden Aitoniemen ja Kolunkylän osayleiskaava-alueilla ja merkittävät siirtymäreitit Tampereen Tiikonjoan ja Haapakorven Välillä. Raportti Tampereen kaupungille 3.9.2008.

Tampereen Hyönteistutkijain Seura ry 2015: Tampereen Näätäsuon ja ympäristön hoitosuunnitelma tummaverkkoperhosen elinympäristöjen suojelemiseksi. Raportti Tampereen kaupungille 10.11.2015.

Tampereen kaupunki, 10.5.2018: Asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Asemakaavan laatiminen Aitovuoren teollisuus- ja työpaikka-alueen rakentamista varten, Kaava nro 8508.

http://www.tampere.fi/ytoteto/aka/nahtavillaolevat/8508/oas/8508_oas_2018.pdf.

Valokuvat

Kuvaaja Tero Piirainen. Valokuvia tarkat sijainnit ja kuvaussuunnat on merkitty karttaan 4.

Kuva 1. Kosteaa niittyä selvitysalueen kaakkoisnurkasta. Haapakorven peltoalueen kosteimmalla alueella kasvaa harvaksen lehtovirmajuurta, mutta pääosin niitty kasvaa mesiangervoa, nokkosta, ohdakkeita ja heinää. Koko Haapakorven peltoaluetta ympäröi kangasmetsäalue, joka ei ole lajin kannalta merkityksellinen.

Kuva 2. Pääosin Haapakorven peltoalue on liian kuivaa niittyä lehtovirmajuurelle, eikä siten myöskään mahdollinen elinympäristö tummaverkkoperhoselle. Sähkölinjat ja ojanvarret voisivat toimia perhosille siirtymäreitteinä niityltä toiselle, mutta selvitysalueen läheisyydessä ei ole asutettuja niittyjä, joten näitä mahdollisia siirtymäreittejä ei voi pitää lajille merkityksellisinä.

Kuva 3. Haapakorven peltoaluetta halkova oja on melko umpeenkasvanut. Se on saman tyyppinen, joita pitkin tummaverkkoperhoset siirtyisivät kosteilta niityiltä toisille. Ojien varressa kasvaa usein myös lehtovirmajuurta, mitä tämän ojan varresta ei kuitenkaan kasva.

Kuva 4. Selvitysalueen pohjoisosassa, Haapakorven peltoalueen länsiosan ja 9-tien välissä on pieni metsäniitty, jolla kasvaa jonkin verran lehtovirmajuurta. Pääosin kasvillisuus on mesiangervoa, pajua, nokkosta, ohdakkeita ja heinikkoa, reuna-alueille myös saniaista. Niityltä ei löytynyt tummaverkkoperhosta vuonna 2019, eikä edellisessä kartoituksessa vuonna 2008, joten voidaan todeta, että laji ei esiinny niityllä. Niitty on eristäytynyt, kangasmetsien ympäröimä, joten lajin leviäminen tänne lähimmästä esiintymästä Näätäsuolta on leviämissesteiden takia epätodennäköistä.

